

Heerhugowaard
Stad van kansen

Voorjaarsnota 2019

Aan de raad.

Heerhugowaard, mei 2019

Geachte raadsleden,

Met trots en vertrouwen leggen wij u de Voorjaarsnota 2019 voor. Wij kunnen vormgeven aan de ambities die uw raad in de raadsagenda heeft vastgesteld. Wij stellen voor om te blijven investeren in de gemeente en tegelijkertijd het perspectief voor onze gemeente voor de komende jaren structureel gezond te houden.

De afgelopen jaren is de financiële huishouding van onze gemeente goed op orde. Ook de economische omstandigheden werken in ons voordeel. Dit komt onder meer tot uiting in een voorspoedig verloop van onze grondexploitaties. De opbrengsten dragen in belangrijke mate bij aan het positieve resultaat van de jaarrekening 2018.

Dat geeft ons de ruimte om het niveau van voorzieningen, infrastructuur en de leef- en verblijfsomgeving in onze gemeente verder te verbeteren voor onze (toekomstige) inwoners en ondernemers. De groei van onze gemeente zorgt er voor dat wij ook de komende jaren kunnen blijven bouwen aan een gemeente waarin elkaar ontmoeten en ondersteunen centraal staat, in een veilige leef- en verblijfsomgeving met voldoende voorzieningen. In onze gemeente is het daarom fijn om te wonen, te recreëren, te ondernemen en te werken. Vol vertrouwen kijken wij uit naar de voorgenomen fusie met onze burens gemeente Langedijk.

Voor de uitvoering van de raadsagenda stellen wij voor twee reserves in te stellen. Eén reserve van ruim 9 miljoen euro die bedoeld is voor de concrete voorbereiding en uitvoering van projecten waaronder het Stationsgebied, infrastructuur, groen, voorzieningen en verduurzaming. Aanvullend een reserve van ruim 4 miljoen euro die is bedoeld om ons en de nieuwe werkorganisatie de komende jaren het werk aan de raadsagenda uit te laten voeren. Dit is een ambitieuze opgave, zeker in combinatie met de andere opgaven in het fysiek en sociaal domein en de fusie. Daar horen ook een goede werkplek en arbeidsfaciliteiten voor de organisatie bij.

In deze voorjaarsnota stellen wij de kaders voor waarbinnen wij de komende jaren aan het werk gaan. De feitelijke besluitvorming over de toedeling van de middelen vindt plaats bij de vaststelling van de begroting 2020 door uw raad op 4 november 2019. Bij die begroting ontvangt u van ons ook het inzicht in de standen, achtergronden en ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen van onze gemeente.

Burgemeester en wethouders van Heerhugowaard

Leeswijzer

In de inleiding geeft het college een korte schets van de context waarbinnen deze voorjaarsnota tot stand is gekomen en de hoofdlijnen van de uitvoering.

In hoofdstuk 2 wordt het meerjarig financieel beeld gegeven en wordt per onderdeel een toelichting gegeven op de (financiële) voorstellen van structurele en incidentele aard.

In hoofdstuk 3 worden voorstellen voor nieuwe structurele bestedingen.

In hoofdstuk 4 benutten van de ruimte in de reserve aan u voorgelegd.

Als laatste volgt het hoofdstuk met de beslispunten waarover u een besluit dient te nemen.

Heerhugowaard
Stad van kansen

Inleiding

Inleiding

Voor de gemeente Heerhugowaard is het een bijzondere periode door een combinatie van ontwikkelingen. In 2018 is een bijna raadsbreed gedragen raadsagenda opgesteld, waarin de raad vergaande ambities uitspreekt. In deze voorjaarsnota schetst het college de contouren van de uitvoering van die agenda.

In de afgelopen periode hebben de raden van Heerhugowaard en Langedijk in principe besloten tot een bestuurlijke fusie. Afhankelijk van de besluitvorming kan de fusie zijn beslag krijgen per 1 januari 2022, met andere woorden halverwege de periode van het in deze Voorjaarsnota geschetste meerjarenperspectief. Ondertussen bereiden wij samen met het college van Langedijk de ambtelijke fusie per 1 januari 2020 voor.

De samenloop van deze ontwikkelingen maken dat deze Voorjaarsnota in een andere context tot stand komt dan de afgelopen jaren het geval was.

Context

Uitvoering Raadsagenda 2018 – 2022

Op 29 mei 2018 heeft de gemeenteraad de Raadsagenda 2018 – 2022 vastgesteld. De ambities en doelstellingen van de raad zijn hierin verwerkt. De genoemde ambities zijn talrijk en gevarieerd. Veel zaken zijn al voortvarend opgepakt. In deze Voorjaarsnota worden ze nader toegelicht. Om uw ambities verder te kunnen realiseren is extra financiële en personele capaciteit nodig.

Hierbij past de kanttekening dat de uit te werken adviezen kunnen uitmonden in voorstellen met structurele financiële effecten. Indien dit aan de orde is, worden de voorstellen ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Stad en Ruimte (fysiek domein)

Naast de directe effecten van de uitvoering van de raadsagenda op de omvang van de werkvoorraad verandert en vermeerderd het werk. Dit komt door de voortgaande groei van de gemeente en nieuwe opgaven zoals de energietransitie en de gebiedsontwikkeling die steeds complexer worden. Participatie, vormen van democratische vernieuwing, een groeiend aantal belanghebbenden en ontwikkelingen op meerdere schaalniveaus ((boven)regionale en institutionele netwerken) dragen hier ook aan bij.

Thematisch en inhoudelijk sluiten de ontwikkelingen aan bij de raadsagenda. Ze vertalen zich in voorstellen voor structurele benutting van groeigelden en een verschuiving van (dekking van) formatie van grondexploitatie naar exploitatie. Daarnaast stelt het college voor om een budget te reserveren om de piek de komende jaren op te vangen. Structurele inhuur zal waar mogelijk verdwijnen door het aanstellen van personeel in dienst van de werkorganisatie Langedijk en Heerhugowaard.

Investerings in infrastructuur en verduurzaming/energietransitie

In deze Voorjaarsnota hebben wij voorstellen opgenomen voor de bestemming van een deel van de algemene reserve aan voorzieningen, infrastructuur en energietransitie / duurzaamheid.

Mens en Samenleving (sociaal domein)

In het sociaal domein is eenzelfde ontwikkeling gaande als in het fysieke domein. In de uitvoering is op enkele terreinen sprake van structurele intensivering als gevolg van groei en door complexiteit van (individuele) hulpvragen. Daarnaast vindt de, ook in de raadsagenda gewenste, beleidsmatige vernieuwing en verandering van het sociaal domein plaats in een complex netwerk van organisaties en gemeenten op verschillende schaalniveaus. Ook deze ontwikkelingen vertalen zich in een voorstel voor een structurele budgetverruiming om de groei op te vangen en in een voorstel voor een incidenteel budget om de piek en vernieuwing op te vangen.

Onder het sociaal domein bevindt zich ook het sportbeleid en voorzieningen, één van de hoofdthema's van de raadsagenda. In deze Voorjaarsnota vindt u het voorstel om voor dit onderwerp een bestemmingsreserve in te stellen om via deze wijze op actuele thema's binnen sport en voorzieningen in te kunnen spelen.

Het reeds bestaande innovatiebudget Sociaal Domein geeft vanaf 2020 structurele dekking ten behoeve van innovaties binnen het sociaal domein. Concretere uitwerking en voortgang worden bij de begroting 2020 verwacht.

Omgevingswet: structureel en incidenteel

De invoering van de Omgevingswet vanaf 1 januari 2021 vraagt capaciteit voor de inhoudelijke en procesmatige voorbereiding en de implementatie van systemen. Hiervoor is een incidenteel budget benodigd. De structurele effecten van de Omgevingswet (vanaf 2021) zijn ook verwerkt en met name te vertalen in minder legesopbrengsten. Voor de systemen en de implementatie daarvan stelt de centrale overheid, net als bij de decentralisaties, aanzienlijk minder budget beschikbaar dan de daadwerkelijke kosten zullen zijn.

Ambtelijke Fusie

Besloten is om op 1 januari 2020 te starten met de werkorganisatie Langedijk en Heerhugowaard. Belangrijkste redenen zijn een verwachte kwaliteitsslag in dienstverlening en synergievoordelen op middellange termijn. De twee ambtelijke organisaties zijn dan samengevoegd en de werkorganisatie werkt voor twee gemeenten. Als de bestuurlijke fusie volgens planning ook zijn beslag krijgt wordt de werkorganisatie per 1 januari 2022 omgezet in een ambtelijke organisatie van de nieuwe gemeente.

Het kost tijd om de nieuwe organisatie "in te regelen" terwijl het werk doorloopt. Wij gaan er van uit dat de komende 3 tot 5 jaar nodig zijn om de organisatie klaar te maken voor de nieuwe gemeente.

In eerste instantie stijgen de kosten van de nieuwe organisatie, waarvan een deel structureel. Er worden nieuwe functies toegevoegd, er zal op plekken sprake zijn van boven-formatieve bezetting en er zijn effecten op de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden. Een voorstel hiervoor treft u aan onder structurele effecten.

Instellen gecombineerde reserve uitvoering raadsagenda en bedrijfsvoering

Voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma van de raadsagenda, de werkvoorraden fysiek domein en sociaal domein, de voorbereiding en invoering van de omgevingswet en voor de overgangsfase van de fusie zijn, zoals aangegeven, incidentele budgetten benodigd. Het college stelt voor om hiervoor een gecombineerde bestemmingsreserve aan te leggen van € 4,024 miljoen¹ en dat niet per onderdeel afzonderlijk te doen. Dit geeft het college en de organisatie armslag om de aanpak en organisatie van het uitvoeringsprogramma, de werkvoorraad en de fusie integraal vorm te geven en uit te voeren. Wij stellen voor om de raad twee keer per jaar inzicht te geven in en verantwoording af te leggen over de besteding van de middelen: bij de tussentijdse rapportage (burap) en bij de jaarrekening.

Waar is nog geen rekening mee gehouden

Mei circulaire

Bij de opstelling van het meerjarenperspectief is geen rekening gehouden met de mogelijke effecten op de Algemene Uitkering van de nog te verschijnen meicirculaire, anders dan groei. De recente berichten uit Den Haag over de financiële bijdrage aan de jeugdzorg wijzen er op dat deze een (positieve) bijdrage zal leveren aan het nu geschetste perspectief.

---

¹ Dit bedrag bestaat uit:
UPRA 1 – 6 Uitvoering Raadsprogramma (pagina 21), OBV15 Bedrijfsvoering Werkvoorraad en AEF18 Beschermd wonen (pagina 30)

Groeigelden en OZB na 2020

De groei van de woningvoorraad en het bebouwd areaal zet na 2019 ook nog door met de nieuwbouw in De Draai, Heerhugowaard-Zuid, Stadshart, Stationsgebied, Broekhorn en andere locaties. Deze groei vertaalt zich in een hogere algemene uitkering en hogere OZB opbrengsten. In het financiële perspectief is met deze groei nog geen rekening gehouden. Tegenover (een deel van) de dan te ontvangen groeigelden staan ook stijgende uitgaven.

Bestuurlijke fusie

In de opstelling is geen rekening gehouden met de financiële effecten van de mogelijke bestuurlijke fusie. Eerder (bij de vergelijking ambtelijke en bestuurlijke fusie; Berenschot 21 november 2018) is dit wel in beeld gebracht. De algemene uitkering zal structureel stijgen met € 578.000. Een incidentele bijdrage voor frictiekosten is te verwachten van ongeveer € 7,8 miljoen, verdeeld over een aantal jaren. Deze bedragen zijn voor de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk gezamenlijk. In onderstaande tabel is dit op een rij gezet en is het aandeel van Heerhugowaard bij een 2/3-1/3 verdeling met Langedijk weergegeven.

(* € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	
Structurele stijging algemene uitkering		€ 578	€ 578	€ 578	€ 578	
Incidentele bijdrage vanuit Rijk voor frictiekosten	€ 1.500	€ 2.480	€ 1.240	€ 1.240	€ 1.240	€ 7.700
Aandeel Heerhugowaard (2/3 -1/3 verhouding met Langedijk)	€ 1.000	€ 1.653	€ 827	€ 827	€ 827	

tabel 1

Mogelijk structurele effecten van het Uitvoeringsprogramma

Bij de uitvoering van de Raadsagenda (het Uitvoeringsprogramma) is de kanttekening gemaakt dat een aantal uit te werken voorstellen kunnen uitmonden in nu nog onbekende structurele financiële effecten. In het gepresenteerde perspectief zijn die dus nog niet verwerkt.

Op het terrein van de WMO zijn een aantal ontwikkelingen zichtbaar die niet financieel zijn vertaald in de Voorjaarsnota maar op zich wel een risico vormen. Het betreffen:

- de kostenontwikkeling door vergrijzing en de beweging naar langer thuis wonen en het gebruik daarbij van de WMO maatwerkvoorzieningen;
- de kostenontwikkeling door de invoering van het abonnementstarief voor de eigen bijdragen WMO. Uit recente ontwikkelingen blijkt een toename van het aantal aanvragen;
- de uitkomsten uit de aanbesteding van de inkoop van de WMO hulpmiddelen 2020 die naar verwachting tot een stijging van uitgaven leidt.
- de woonzorgopgave die de gemeente heeft om een groeiende groep kwetsbare inwoners van Heerhugowaard van goede huisvesting te voorzien.

Het risico met betrekking tot de WMO maatwerkvoorzieningen Zorg in Natura (ZIN) en persoonsgebonden budget (PGB) is in het huidige risicoprofiel opgenomen. Het college merkt echter op dat dit risico

mogelijk te laag is ingeschat vanwege de mogelijke grotere financiële gevolgen van bovengenoemde ontwikkelingen. Onder thema 5 “zorg goed besteed” (pagina 28), wordt nader ingegaan op het monitoren van effecten en resultaten binnen het sociaal domein.

Heerhugowaard
Stad van kansen

Hoofdstuk 2

**Totaalbeeld
Meerjarenperspectief**

Totaalbeeld en toelichting op Meerjarenperspectief 2020 – 2023

Een Voorjaarsnota beslaat normaliter een financieel meerjarig beeld van vier jaar (2020- 2023). In afwijking daarvan is nu ook het jaar 2019 in dit beeld opgenomen. Hiervoor zijn twee redenen:

- uit de begrotingsuitvoering 2019 blijken financiële mutaties op te treden die groter zijn dan € 100.000. Overeenkomstig artikel 4, punt 3 van de financiële verordening moet wij uw raad hierover informeren;
- de eerste resultaten uit de uitvoering van het College Uitvoeringsprogramma ter realisatie van de Raadsagenda in 2019 worden zichtbaar. Daaruit volgen wijzigingen op de vaststelling van de daarvoor beschikbare budgetten in 2019.

De Voorjaarsnota 2020-2023 laat het onderstaande meerjarig financiële beeld zien:

tabel 2

Onderscheid incidenteel / structureel	2019	2020	2021	2022	2023	<i>Bedragen in '16</i>
Resultaat begroting 2019	0	0	0	254	214	
Structurele budgetverruiming	3.176	5.244	5.269	5.564	6.105	
Structurele aanwending	-1.359	-5.043	-6.082	-6.081	-6.271	
Saldo structureel	1.817	201	-813	-263	48	
Incidentele aanwending	-2.633	-1.381	-1.073	-814	-23	
Dekking bestemmingsreserves "Uitvoering raadsagenda en bedrijfsvoering"	848	1.381	1.073	814	23	
Dekking Algemene Reserve	0	0	813	263	0	
Saldo incidenteel	-1.785	0	813	263	0	
Saldo totaal	32	201	0	0	48	
Specificatie structurele aanwending						<i>Bedragen in '16</i>
Onontkoombaar / genomen besluiten / groei	791	2.684	3.117	3.117	3.307	
Uitvoeringprogramma Raadsagenda / Bestuurlijke wensen	68	97	147	146	146	
Ontwikkelingen Bedrijfsvoering (OBV)	500	2.262	2.818	2.818	2.818	
	1.359	5.043	6.082	6.081	6.271	
Specificatie incidentele aanwending						<i>Bedragen in '16</i>
Onontkoombaar / genomen besluiten / groei	1.060	80	0	0	0	
Uitvoeringprogramma Raadsagenda / Bestuurlijke wensen	830	241	23	23	23	
Ontwikkelingen Bedrijfsvoering (OBV)	743	1.060	1.050	791	0	
	2.633	1.381	1.073	814	23	

Toelichting:

Vertrekpunt in het overzicht vormt het (meerjarig) resultaat uit de begroting 2019. Aangevuld met een regel structurele budgetverruiming en de structurele aanwending daarvan. Deze drie regels vormen het nieuwe meerjarig financieel resultaat. Ook is in het overzicht een regel met incidentele bestedingen opgenomen. De regel daaronder betreft de wijze waarop deze incidentele aanwending wordt gedekt.

Deze aanwendungen met een incidenteel karakter zijn te dekken uit een te vormen bestemmingsreserve "Uitvoering raadsagenda en bedrijfsvoering". Het financieel meerjarenperspectief laat in de jaren 2021 en 2022 een negatief saldo zien van € 813.000 respectievelijk € 263.000. Wij stellen voor om deze saldi op te vangen uit de vrije ruimte in onze algemene reserve.

Aan de hand van de tabellen hieronder wordt per onderdeel nader ingegaan op de verschillende onderliggende financiële mutaties die in deze Voorjaarsnota zijn opgenomen. Bij deze toelichtingen staat, indien van toepassing, bij welk thema en/of prioriteit uit de raadsagenda deze intensivering hoort.

Heerhugowaard
Stad van kansen

Hoofdstuk 3

Voorstellen nieuwe
structurele bestedingen

Voorstellen nieuwe structurele bestedingen

In de Voorjaarsnota staan, nieuwe bestedingsvoorstellen genoemd. Dit zijn voorstellen voor structurele bestedingen, hieronder valt ook dekking via een aantal incidentele budgetten. In de onderstaande paragrafen vindt u een nadere uitleg hierover. De bijbehorende tabellen zijn structurele budgetverruiming (tabel 3), Onontkoombaar/genomen besluiten/groei (tabel 5), Uitvoeringprogramma Raadsagenda/ Bestuurlijke wensen (tabel 6, 8 en 9), Ontwikkelingen Bedrijfsvoering (OBV) (tabel 7 en 10)

Hieronder geven we de hoofdlijnen weer.

Structurele budgetverruiming

Structurele budgetverruiming						
Nr.	2019	2020	2021	2022	2023	
BV1	Vrijval projectkosten implementatie informatievoorziening	0	0	0	0	200
BV2	Lagere uitgaven BUIG	900	700	500	500	500
BV3	Vrijval begrotingsposten	130	130	130	130	130
BV4	Financieel effect RB2018101 (groei OZB)	198	198	198	198	198
BV5	Extrapolatie groei OZB op basis van groei 2019	0	198	198	198	198
BV6	Inflatiecorrectie tarieven OZB	0	250	250	250	250
BV7	Algemene Uitkering - Groei	0	788	788	788	788
BV8	Algemene Uitkering - Compensatie loon/prijsontwikkeling	151	1.285	1.285	1.285	1.285
BV9	Algemene Uitkering - Taakmutaties	196	178	258	258	258
BV10	Ontwikkeling financieringslasten	101	-25	120	415	356
BV11	Verlagen bijdragen Haltewerk	0	42	42	42	42
BV12	Structurele onderuitputting	1.500	1.500	1.500	1.500	1.900
		<u>3.176</u>	<u>5.244</u>	<u>5.269</u>	<u>5.564</u>	<u>6.105</u>

tabel 3

BV1 Vrijval projectkosten implementatie informatie voorziening

Bij de Kaderbrief 2018 was een incidentele budgetreeks van € 0,2 miljoen tot en met 2022 geraamd voor de realisatie van het project Implementatie generieke informatievoorziening. Vanaf 2023 valt dit bedrag weer ter besteding vrij.

BV2 Resultaat budgetten gebundelde uitkering (BUIG)

Bij de uitvoering van de BUIG zijn twee ontwikkelingen zichtbaar die tot gevolg hebben dat het beschikbare budget aan de ruime kant is en dus voorzichtig kan worden afgeraamd.

Het nieuw objectieve verdeelmodel leidt tot een hoger beschikbaar gesteld BUIG budget. Kanttekening hierbij is wel dat het rijk aanpassingen verwerkt in het verdeelmodel die een lagere bijdrage voor onze gemeente tot gevolg kunnen hebben. Daarnaast kan ook door bijvoorbeeld andere economische omstandigheden de omvang van de uitkeringen stijgen. Daarom nemen wij uit het oogpunt van voorzichtigheid een afnemende reeks op voor de komende jaren. Ook in ons risicoprofiel heeft dit risico een plaats.

BV3 Vrijval begrotingsposten

Uit de analyse van de jaarrekening 2018 kwamen een aantal budgetten naar voren waarop sprake is van een structurele onderuitputting. Vanaf de begroting 2019 worden deze budgetten naar beneden bijgesteld.

BV4/5 Groei OZB (extrapolatie nacalculatie OZB-objecten 2017 en extrapolatie groei 2019)

De groei van het aantal (Waardering Onroerende Zaken) WOZ-objecten (nacalculatie objecten 2017 / extrapolatie groei 2019) en de stijging van de WOZ waarden, zorgen voor een structureel positief financieel effect op de ontvangsten uit de OZB.

BV6 Inflatiecorrectie OZB

De OZB tarieven worden jaarlijks gecorrigeerd voor de inflatie. De inflatiecorrectie 2019 wordt vanaf 2020 structureel ingerekend.

BV7/8 Algemene Uitkering (Groei / Loon- en prijscompensatie) / Meicirculaire 2019

Ten tijde van het opstellen van deze Voorjaarsnota was de Meicirculaire 2019 nog niet beschikbaar. In verband daarmee is op basis van een aantal aannames een conservatieve raming gemaakt van de verwachte financiële effecten uit de Meicirculaire 2019.

Op basis van de gemiddeld gerealiseerde groei in de afgelopen jaren is de raming algemene uitkering gemeentefonds verhoogd met € 788.000. Daarnaast is rekening gehouden met de ontwikkeling van het gemeentefonds als gevolg van hogere uitgaven van het Rijk als gevolg van loon- en prijscompensatie (“trap op – trap af” methodiek). Deze hogere uitkering wordt één op één ingezet om de hogere bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling en het verwachte CAO effect op het loonkosten te kunnen dekken. In de week van 6 mei jl. zijn signalen ontvangen dat het kabinet voornemens is om voor het dossier jeugd extra middelen aan gemeenten beschikbaar te stellen. Voor 2019 wordt een bedrag genoemd van € 350 miljoen en vanaf 2020 structureel circa € 190 miljoen. Op basis van deze bedragen is becijferd dat onze gemeente dit jaar ca. € 1,2 miljoen en vanaf 2020 structureel ca. € 0,85 miljoen aan extra middelen kan verwachten. Met deze laatste genoemde bedragen is in het financiële beeld nog geen rekening gehouden.

BV9 Algemene Uitkering – Taakmutaties

Onder taakmutaties worden wijzigingen in het takenpakket van de gemeente verstaan. Dat kunnen nieuwe taken zijn, uitbreiding van bestaande taken, maar ook het geheel of gedeeltelijk vervallen van taken. Voor de bijdrage aan de GGD voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma wordt de algemene uitkering met ingang van 2019 verhoogd met € 126.000 structureel. De overdracht van

politietaken naar gemeenten zal leiden tot een hogere algemene uitkering van € 50.000 vanaf 2020. Met ingang van 2021 wordt de algemene uitkering verhoogd met € 80.000 als gevolg van de decentralisatie Beschermd wonen.

BV10 Ontwikkeling financieringslasten

Uit het oogpunt van de financiële positie van onze gemeente is het niet in alle gevallen noodzakelijk dat aflopende leningen worden overgesloten. Hierdoor ontstaat financiële ruimte als gevolg van wegvallende aflossingen en rentelasten.

BV11 Verlagen bijdrage HalteWerk

De gefaseerde invoering van de nieuwe verdeelsleutel voor de bedrijfsvoeringskosten HalteWerk levert een (gering) structureel financieel voordeel op. De verdeling van de variabele kosten is nu gebaseerd op alle beschikkingen in plaats van alleen op de gemiddelde aantallen beschikkingen op grond van de participatiewet. De nieuwe verdeelsleutel is bij de laatste wijziging van de gemeenschappelijke regeling vastgesteld.

BV12 Structurele onderuitputting

De afgelopen jaren bleek telkens aan het eind van de begrotingsuitvoering dat er sprake was van een aanzienlijke financiële afwijking ten opzichte de begroting. Dit resulteerde jaarlijks in een voordelig resultaat voor bestemming bij de jaarrekening. De afwijkingen ten opzichte van de begroting zien we zowel aan de lasten kant (onderuitputting van budgetten) als aan de bate kant (de algemene uitkering valt bijvoorbeeld gunstiger uit dan begroot)

Zie onderstaande overzicht voor het beeld in de jaren 2014 t/m 2017:

	2014	2015	2016	2017
Actueel begrotingsresultaat	€ 1.570.000	€ 2.642.000	€ 375.000	€ 1.458.000
Rekeningresultaat voor bestemming	€ 2.069.000	€ 11.452.000	€ 11.376.000	€ 4.035.000
Rekeningresultaat na bestemming	€ -	€ 10.816.000	€ 679.000	€ 2.313.000

tabel 4

Als afwijkingen ten opzichte van de begroting structureel zijn wordt de volgende begroting daarop aangepast. Uit de analyses die wij maken constateren wij ook dat wij elk jaar meevallers hebben die een incidenteel karakter hebben. Zo hebben we in de jaarrekening 2018 een flink positief effect door de tussentijdse winstnemingen in de grondexploitatie.

Tegen deze achtergrond stelt het college voor om vanaf het begrotingsjaar 2019 structureel een onderuitputting in het meerjarenperspectief op te nemen van € 1,5 miljoen. In het begrotingsjaar 2023 nemen wij in het meerjarenperspectief een onderuitputting op van € 1,9 miljoen.

Onontkoombaar / genomen besluiten / groei

Onontkoombaar / genomen besluiten / groei					
Nr.	2019	2020	2021	2022	2023
AEF01	126	126	126	126	126
AEF03	31	316	316	316	316
AEF04	83	126	121	121	121
AEF06	12	25	25	25	25
AEF07	10	20	20	20	20
AEF08	74	74	74	74	74
AEF10	14	17	375	375	375
AEF11		64	64	64	64
AEF12		16	16	16	16
AEF13	140	140	140	140	140
AEF14		100	100	100	100
AEF16	23	70	70	70	70
AEF17	98	98	98	98	98
AEF19			80	80	80
AEF20		10	10	10	10
AEF21		50	50	50	50
AEF22		200	200	200	200
AEF23		150	150	150	150
AEF24	25	25	25	25	25
AEF25	155	155	155	155	155
AEF30		27	27	27	27
RB02		131	131	131	131
RB04					190
GR1		350	350	350	350
GR2		394	394	394	394
	791	2.684	3.117	3.117	3.307

tabel 5

AEF01 Rijksvaccinatieprogramma

De bekostiging van het Rijksvaccinatieprogramma is verschoven naar de gemeenten.

AEF03 Indexatie Gemeenschappelijke regelingen

Onder deze post zijn indexaties opgenomen van de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen. Het gaat om de GGD/Volksgezondheid, GGD/Veilig thuis, Veiligheidsregio, RHCA, Haltewerk en de RUD.

² De afkorting NEA is ontstaan uit een samenwerkingsverband van het Nederlands Vervoerswetenschappelijk Instituut (NVI) het Economisch Bureau voor het Wegvervoer (EWB) en het Administratief Centrum Beroepsvervoer (ACB).

AEF04 Beleidsintensivering en nieuw beleid HalteWerk

Voor diverse beleidsintensiveringen en nieuw beleid worden extra kosten gemaakt. Dit betreffen: digitale aanvraag levensonderhoud, invoeren meldpunt vroegsignalering, voormalig Wajong, kosten langdurig verzuim/juridische kosten, inzet voor de MijnOverheid Berichtenbox, tekort regiobijdragen.

AEF06 NEA² indexering taxikosten leerlingenvervoer

NEA verhoging kostenindexcijfers in taxibranche 2,2% voor 2019; inschatting 2,5% voor 2020.

AEF07 NEA indexering WMO taxivervoer

NEA verhoging kostenindexcijfers in taxibranche 2,2% voor 2019; inschatting 2,5% voor 2020.

AEF08 Belastingen Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Op de producten Wegen en Groen ontstaat al een aantal jaar een overschrijding op de post belastingen HHNK.

AEF10 Omgevingswet – Structurele effecten

Op basis van een daartoe ontworpen Financieel Dialoogmodel/VNG zijn de structurele kosten voor de invoering van de Omgevingswet becijferd. Uit dat model is vooralsnog alleen de derving van inkomsten van ca. € 375.000 ingerekend. Dit bedrag betreft de inkomstenderving die het gevolg is van het lagere aantal vergunning aanvragen/verleningen. Voor de systemen en de implementatie daarvan stelt de centrale overheid, net als bij de decentralisaties, aanzienlijk minder budget beschikbaar dan de

daadwerkelijke kosten zullen zijn. Over de overige structurele effecten zal later dit jaar meer duidelijk worden.

AEF11 Vaststelling Dienstverleningsovereenkomst (DVO) 2019 Cocensus (BW19-0040)

De vastgestelde DVO 2019 heeft onder meer tot gevolg dat verdeelsystematiek wijzigt tussen de deelnemende gemeenten aan de GR-Cocensus.

AEF12 Effecten Kadernota 2020 Cocensus/Incl. effecten toetreding gemeenten Uitgeest, Castricum, Heiloo (UCH)

De Kadernota 2020 voorziet in een hogere bijdrage aan Cocensus. Daarnaast treedt voor de al deelnemende gemeente een (klein) financieel voordeel op als gevolg van de toetreding van de UCH gemeenten in de GR- Cocensus. Het saldo van deze twee mutaties bedraagt structureel €16.000.

AEF13 Bijdrage aan VNG in verband met Gezamenlijk Gemeentelijke Uitvoering

Tijdens de ALV van de VNG in juni 2017 hebben de gemeenten met deze motie ingestemd. De financiële vertaling daarvan was nog niet verwerkt in de begroting.

AEF14 Uitbreiding buitengewoon opsporingsambtenaar (boa's) met 2 fte (Veiliger werken)

De boa's werken op dit moment in totaal bijna 40% van hun tijd in koppels of binnen (administratie en overleg). Voor het overige (ruim 60%) voeren de boa's hun werkzaamheden solo uit (met name werkzaamheden in de wijk). Om veiligheidsredenen is het wenselijk dat

boa's zoveel mogelijk in duo's kunnen werken. Wij stellen daarom voor de formatie voor boa's met 2 fte uit te breiden. Deze uitbreiding staat los van de toegezegd inhoudelijke discussie in het najaar (te betrekken bij de begrotingsbehandeling) over taken, capaciteit en prioritering van de inzet van de boa's waarnaar op pagina 26 van deze nota wordt verwezen.

AEF16 Verhoging gemeentelijke bijdrage aan de Focusagenda

In regioverband is een Focusagenda opgesteld waarin een ambitie wordt geschetst over hoe de regio Alkmaar er o.a. op ruimtelijk economisch en sociaal vlak in 2025 uit komt te zien. Aan de realisatie van deze gezamenlijke ambitie wordt in een samenwerkingsverband tussen de betrokken gemeenten uitvoering gegeven.

AEF17 Indexering CAO ontwikkelingen gesubsidieerde professionele instellingen

Het betreft een verhoging van de bijdragen aan Stichting Cool, Bibliotheek Kennemerwaard en de Heerhugowaard Sport N.V. De verhoging is gebaseerd op de index kunsteducatie 2,08% en index podiumkunsten 1,5% bij Stichting Cool, 1,75% indexering bij de bibliotheek en de Heerhugowaard Sport N.V.

AEF19 Doordecentralisatie middelen Beschermd wonen per 1 januari 2021

Tot 2021 is de gemeente Alkmaar verantwoordelijk voor het budget Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang. De taakuitvoering ligt ook geheel bij de gemeente Alkmaar. Vanaf 2021 worden alle middelen via de algemene uitkering uit het gemeentefonds over alle gemeenten

verdeeld. Het is niet ondenkbaar dat ook inhoudelijke taken overgedragen worden. Mogelijk dat er nog een verhoging van het accres komt, maar dat is allerminst zeker.

De (verwachte) doordecentralisatie van de middelen van beschermd wonen naar de gemeenten per 2021, noodzaakt de regiogemeenten zich goed voor te bereiden zowel financieel (verdeelmodel) als taakhoudelijk. Vergroten van kennis en expertise in de vorm van uitbreiding huidige formatie met 1 fte per 2020 is daarvoor noodzakelijk.

AEF20 Structurele borging effecten uit regionale pilot Wettelijk Toezicht op WMO

De regionale pilot Wettelijk Toezicht op de WMO loopt in 2020 af. Op basis van de tussentijdse resultaten wordt verwacht dat de pilot wordt omgezet in een structurele voorziening. Het aandeel in de gemeentelijke bijdrage bedraagt € 10.000.

AEF21 Borging continuïteit voorziening LifeCenter

De tussenevaluatie laat zien dat LifeCenter voorziet in een behoefte en de verwachting is dat de voorziening na afloop van de pilotperiode per 01-01-2020 structureel wordt voortgezet. De kosten, € 50.000 per jaar, komen ten laste van WMO-budget.

AEF22 Prognose Jeugdhulp

Het Datalab heeft een rapport uitgebracht waarin op basis van demografische en landelijke ontwikkelingen een prognose Jeugdhulp is opgesteld. Op basis van dit beeld blijkt dat vanaf 2020 ca. € 0,2 miljoen extra nodig is.

AEF23 Vernieuwde aanpak reïntegratie en participatie nieuwkomers en vroegsignalering

De vernieuwde aanpak reïntegratie en participatie nieuwkomers, vroegsignalering en mens in beeld wordt 2019 verder gestalte gegeven. De ervaringen zullen bepalend zijn voor de sociale infrastructuur voor de doelgroepenparticipatie. Het beoogde resultaat is lagere uitgaven BUIG waardoor een deel van deze middelen als dekking kan worden ingezet voor deze vernieuwde structurele aanpak.

AEF24 Hogere structurele uitvoeringskosten HalteWerk

Dit betreft de zgn. "kleine geldstroom" voor kosten van bedrijfsvoering zoals automatisering en communicatie.

AEF25 Verhoging budget leerlingenvervoer

Uit een analyse van de overschrijding van het budget leerlingenvervoer 2018 blijkt dat een toename van het aantal leerlingen en vervoer naar verder weg gelegen scholen daarvan de oorzaak is. Dit is een structureel effect waarvoor het budget meerjarig moet worden verhoogd. In een eerder stadium is het budget leerlingenvervoer met € 0,3 miljoen afgeraamd. Dit omdat jaren sprake was van een budgetonderuitputting. Ook was de verwachting dat er geen toekomstige stijging zou zijn door de komst van het Expertisecentrum passend onderwijs. Het expertisecentrum is nog niet gerealiseerd en we zien nu een toename.

AEF30 Exploitatie lichtmastreclame en abri's

Als gevolg van het afsluiten van een nieuw contract m.b.t. de lichtmasten reclame worden minder inkomsten (€ 60.000) en uit de abri reclame meer inkomsten (€ 33.000) verwacht. Inkomsten lichtmastenreclame (BW19-0109) en abri's (BW19-0160).

RB02 Aanpassing begroting GGD/Veilig Thuis

Aanpassing begroting GGD/Veilig Thuis (RB 2019012 - dd. 26-3-2019 met unanieme stemmen in de Raad aangenomen) in verband met extra wettelijke taken, aanscherping van de wet Verplichte meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld, verbeteringen voor het wegwerken van de wachtlijsten.

RB04 Oplopende dotatie Reserve grote projecten

De Reserve grote projecten wordt gevoed door een jaarlijks oplopende dotatie van € 190.000. In de bestaande meerjarenraming (2019 t/m 2022) loopt deze op van € 2,850 miljoen in 2019 naar € 3,420 miljoen in 2022. Omdat het jaar 2023 nieuw is in het meerjarenperspectief houdt dit in dat de ophoging van dit jaar nog moet worden opgenomen.

GR1 Ophoging dotatie reserve Beheer en Sociale structuur

Uit het voorschot van € 788.000 op de component groeigelden uit de algemene uitkering (gemeentefonds) wordt (jaarlijks) € 350.000 gedoteerd aan de reserve Beheer en Sociale structuur.

GR2 Groei fysiek domein

Voor het fysiek domein wordt van het voorschot groeigelden een bedrag van € 394.000 gereserveerd voor verkeer, vervoer en waterstaat (€ 173.000) alsmede sport, cultuur en recreatie (€ 221.000).

Uitvoeringprogramma Raadsagenda / Bestuurlijke wensen

Uitvoeringprogramma Raadsagenda / Bestuurlijke wensen					<i>Budgetten x 1.000</i>	
Nr.		2019	2020	2021	2022	2023
BW02	Preventie algemeen jeugd	68	77	77	77	77
BW05	Rehabilitatie wegen			50	49	49
BW06	Groei activiteitsniveau Stichting Cool		20	20	20	20
		<u>68</u>	<u>97</u>	<u>147</u>	<u>146</u>	<u>146</u>

tabel 6

Thema 1 “Heerhugowaard inclusief en zorgzaam”

BW02 Preventie algemeen jeugd

In 2019 is het budgetplafond voor trajecten gericht op preventie jeugdhulp bereikt. Binnen het huidige budget is geen ruimte voor de jaarlijkse indexeringen die de GGD doorvoert. Het budget wordt onder meer besteed aan diverse preventie activiteiten van de GGD, waaronder het Opvoedspreekuur en aan VoorZorg trajecten die meerjarig zijn. Om deze succesvolle preventie trajecten gericht op ouders en kinderen te kunnen blijven aanbieden is extra budget noodzakelijk.

Thema 1 en prioriteit 6 op peil brengen en houden van voorzieningen

BW06 Groei activiteitsniveau Stichting Cool

De groei die Stichting Cool de afgelopen jaren heeft doorgemaakt leidt tot een steeds groter maatschappelijk rendement. Inmiddels is het punt bereikt dat de omvang van de organisatie niet meer berekend is op het steeds groeiende aantal activiteiten. Ook de aanhaking van het Jeugdfonds Sport en Cultuur (JFSC) zal leiden tot een toename van het aantal cursisten en de groei van het aantal inwoners zorgt voor meer vraag dan aanbod. Deze ontwikkelingen dragen bij aan preventie in het kader van de jeugdzorg. Met het inzetten van combinatiefunctionarissen uit de combinatieregeling kan verder uitvoering worden gegeven op de verbinding van cultuur binnen het sociaal domein.

Thema 3 : Heerhugowaard goed ontsloten, groen en veilig

BW05 Rehabilitatie wegen

Op grond van inspecties is vastgesteld dat een aantal wegen de komende jaren vervangen dient te worden. Investerings in de categorie materiële vaste activa met een maatschappelijk nut in de openbare ruimte moeten op grond van het BBV met ingang van 1 januari 2017 geactiveerd en afgeschreven te worden. De jaarlijkse kapitaallasten van deze investeringen zijn overeenkomstig de door de raad vastgestelde nota vaste activa 2017 van 28 februari 2017 bepaald en nu opgenomen in het meerjarenperspectief.

Ontwikkelingen Bedrijfsvoering (OBV)

Ontwikkelingen Bedrijfsvoering (OBV)					Bedragen in 1000
Nr.	2019	2020	2021	2022	2023
OBV02	500	500	500	500	500
OBV03		762	762	762	762
OBV08			289	289	289
OBV09			267	267	267
OBV16		1.000	1.000	1.000	1.000
	<u>500</u>	<u>2.262</u>	<u>2.818</u>	<u>2.818</u>	<u>2.818</u>

tabel 7

OBV02 Doorbelasting kosten naar grondexploitaties

De uren die binnen de ambtelijke organisatie worden gemaakt voor het fysieke domein verschuiven steeds meer van grondexploitaties (Grexx-en) naar binnenstedelijke en infrastructurele opgaven (bijv. stationsgebied). Dit brengt met zich mee dat ook minder uren, en daarmee kosten, zijn toe te rekenen aan de Grexx-en. Het gevolg is dat meer lasten op onze exploitatiebegroting drukken. In onze begroting passen wij dit nu aan.

OBV03 CAO-effect loonkosten

Hoewel de onderhandelingen over een nieuwe CAO nog niet zijn afgerond, wordt bij de Voorjaarsnota een verwachte stijging van ca. 3% ingerekend. De loonsom van de ambtelijke organisatie bedraagt op dit moment € 25,4 miljoen. Een loonsverhoging van 3% leidt dan tot een verhoging van de loonkosten van € 762.000.

OBV08 Verbouwing gemeentehuis 2e fase /

OBV09 Verduurzaming gemeentelijk vastgoed – gemeentehuis “van gas los”

De 2e fase van de verbouwing van het gemeentehuis hangt samen met de gemeentelijke fusie. De financiële reeks betreft het inrekenen van de kapitaallasten uit de 2e fase van deze verbouwing. Conform de afspraken

in het kader van de fusie, beslaat het bedrag tweederde van de totale kosten. Concreet resteren na realisatie van de 1e fase van de verbouwing nog 7 vloervelden waarvan het ook wenselijk is om deze te moderniseren. Bovendien is het noodzakelijk om een plan te ontwikkelen voor verduurzaming van het gehele gebouwencomplex in combinatie met verbetering van het binnenklimaat. Ook voor het verduurzamen van het gemeentehuis betreft dit conform afspraken tweederde van de kosten voor het uitvoeren van het verduurzamen van het gemeentehuis.

OBV16 Bedrijfsvoering fusie (Overgangseffecten, structurele effecten)

Voor de verwachte overgangs- en structurele effecten uit de ambtelijke en bestuurlijke fusie, waarbij valt te denken aan de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden in het salarisgebouw, wordt een structureel bedrag van € 1,0 miljoen ingerekend.

Uitvoeringprogramma Raadsagenda / Bestuurlijke wensen

In de raadsagenda worden de ambities en doelstellingen in een aantal specifiek benoemde thema's geduid, zoals hieronder beschreven. Het genoemde bedrag (indicatieve bedragen) wordt besteed aan diverse aandachtsgebieden. In dit deel wordt het nader ingegaan op in het Voorwoord genoemde reserve van ruim 4 miljoen.

Uitvoeringprogramma Raadsagenda / Bestuurlijke wensen					Bedragen in 1000	
Nr.		2019	2020	2021	2022	2023
BW01	Veiligheid- en milieurisico's	200				
BW03	Onderhoud ecozone Broekhorn	23	23	23	23	23
BW04	Toename woningurgenties	25				
BW07	Ontwikkeling gebiedsvisie opschaling Centrumwaard	250				
UPRA	Uitvoeringprogramma Raadsagenda	332	218			
		830	241	23	23	23

tabel 8

BW01 Veiligheid en milieurisico's

Een bedrag wordt beschikbaar gesteld voor het wegnemen van diverse veiligheids- en milieurisico's.

BW03 Onderhoud ecozone Broekhorn

In 2018 is een afkoopsom ontvangen van € 634.000. Deze afkoopsom is in de jaarrekening 2018 vrijgevallen. Voorgesteld wordt om van deze afkoopsom aan het jaarlijks onderhoudsbudget, een bedrag van € 23.000 toe te voegen voor deze ecozone. Deze kosten worden gedekt uit een reserve waardoor de jaarlijkse (exploitatie-) lasten niet toenemen.

BW04 Toename woningurgenties

Uit cijfers blijkt sprake van een explosieve groei van woningurgenties. Om te kunnen bepalen of er vanuit de gemeente bijstelling van beleid moet komen, zal eerst de oorzaak van de groei worden onderzocht. Het budget voor dit onderzoek is opgenomen in de Voorjaarsnota.

BW07 Ontwikkeling gebiedsvisie opschaling Centrumwaard

Voor de ontwikkeling van een visie over de leefbaarheid en ontwikkeling van Centrumwaard is een projectorganisatie, onderzoeksbudget en communicatiebudget nodig. De visie wordt in samenspraak met belanghebbenden ontwikkeld. In hoofdstuk 4 stellen wij voor ook een uitvoeringsbudget te reserveren.

UPRA06 Onderzoeksbudget raadsagenda Kaderbrief 2018

Deze middelen (2 x € 250.000) zijn bij Kaderbrief 2018 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van onderzoeken in het kader van de Raadsagenda.

Uitvoeringprogramma Raadsagenda / Bestuurlijke wensen

Uitvoeringprogramma Raadsagenda / Bestuurlijke wensen					Bedragen in 1000	
Nr.		2019	2020	2021	2022	2023
UPRA01	Heerhugowaard inclusief en zorgzaam	107	393			
UPRA02	Duurzaam wonen in Heerhugowaard	275				
UPRA03	Heerhugowaard Goed ontsloten, Groen en Veilig	150				
UPRA04	Heerhugowaard Goed Beheerd		75			
UPRA05	Uitvoering Thema democratische vernieuwing	50				
UPRA06	Onderzoeksbudget raadsagenda Kaderbrief 2018	-250	-250			
		332	218			

tabel 9

Thema 1 (UPRA01) Heerhugowaard inclusief en zorgzaam

a. "Transformatie Sociaal Domein"

Na de transitie in 2015 is het tijd voor de transformatie van het sociaal domein (inhoudelijke verbetering en vernieuwing). Dit vergt een culturele omwenteling: van complexe, verkokerde ondersteuning ver van huis naar eenvoudige, integrale en preventieve ondersteuning zo thuis mogelijk.

Deze omslag is bovendien nodig om de opgave van het sociaal domein financieel behapbaar te houden, mede gelet op de veranderende samenleving en de demografische ontwikkelingen daarin. Het is een langdurig proces dat in verbinding met de (boven)regio, andere domeinen en ketenpartners plaatsvindt. Transformeren kost tijd en werkt als een olievlek die zich steeds iets verder uitbreidt.

Veel verbeteringen en vernieuwingen vinden al plaats. Zoals pilots thuishavens, lifecenter, Hugo-Oord, algemene voorziening dagbesteding, GGZ, Parnassia, De Pieter Raad Stichting en resultaatgericht werken. Vanaf 2015 is de pijler samenleving stevig gepositioneerd.

Wat willen wij nog meer doen? Wij leggen nog meer de focus op het versterken van het preventieve voorveld / de nulde lijn en beogen hiermee tevens een verschuiving van zware naar lichte zorg te realiseren. Daarbij staan integraliteit en innovatie centraal, dat aansluit bij de ontschotting van budgetten binnen het sociaal domein.

Wij ontwikkelen een nieuw Integraal beleidskader Sociaal domein. Dit beleidskader is het fundament van de transformatie binnen het sociaal domein. Om tot dit kader te komen zullen alle in- en externe stakeholders betrokken worden in meerdere sessies. Tijdens dit traject zullen tevens innovatieve pilots gestart worden waarbij sprake is van gedragsverandering, 'ontbureaucratisering' en waarbij de cliënt centraal staat. Daarbij zal belangrijke input opgehaald worden door middel van praktijkevaluatie.

b. “Ontwikkelen van een effectief armoedebeleid “

Iedereen doet mee in de samenleving. Wie dat niet zelf kan, wordt daartoe in de gelegenheid gesteld. Het gemeentelijk minimabeleid, (gericht op de pijlers meedoen, gezondheid en vangnet) en het uitvoeringskader schuldhulpverlening (gericht op de pijlers preventie, vroegsignalering, stabiliseren, oplossen en nazorg) zijn daartoe van belang. In hoeverre het minimabeleid effectief is wordt op dit moment, op basis van de evaluatie en het klantervaringsonderzoek, in beeld gebracht. De gesignaleerde onderbesteding is al aanleiding om nog meer gerichte actie te ondernemen op onder andere het gebied van communicatie. De behoefte van de klant is een evidente bron van informatie voor concrete verbeterpunten op het gebied van aanbod en bereik.

Daarnaast zal de armoedemonitor en de inkomenseffectrapportage in 2019 herhaald worden en nader inzicht geven. Behalve landelijke, regionale en lokale onderzoeken worden lopende activiteiten en pilots in het kader van schuldhulpverlening gemonitord. Dit zijn onder andere de virtuele financiële avatar, de pilot 'vroeg erop af', verbetering bewindvoering, gerichte communicatie om armoedeproblematiek bespreekbaar te maken, formulierenpunt en netwerkbijeenkomsten. De resultaten en uitkomsten van deze evaluaties, verschillende reguliere onderzoeken, en nog specifiek onderzoek gericht op de verborgen armoede zal voldoende input moeten leveren om afgewogen keuzes te maken voor een effectief armoedebeleid. Omdat schulden en armoede effect hebben op alle leefgebieden is dit ook een nadrukkelijk aandachtspunt in de klantbenadering. Dit sluit aan bij het uitgangspunt van ontschot werken binnen het Sociaal Domein en de klant centraal stellen. Stabiliseren en oplossen maar ook nazorg moeten vaste onderdelen

zijn van onze uitvoeringsorganisaties. In het kader van preventie en vroegsignalering wordt vooral de samenwerking gezocht worden met andere partijen binnen de leefgebieden van de klant om verergering van problemen te voorkomen. Veel aandacht zal uit blijven gaan naar een laagdrempelig toegang. Hierbij moet gedacht worden aan eenvoud van de procedure, out-reachende aanpak, actief communiceren en aansluiten bij de leefwereld van de klant.

c. “Voorkomen en tegengaan van eenzaamheid”

Uw raad heeft de ambitie om de eenzaamheid in Heerhugowaard significant te verminderen. Eenzaamheid is echter een complex onderwerp en er is geen kant-en-klare aanpak voor. Het vereist maatwerk en samenwerking met lokale partners om te komen tot een duurzame en systematische aanpak.

Wat doen wij al?

Er worden al de nodige stappen gezet in de aanpak tegen de eenzaamheid. Zo worden onder meer preventieve huisbezoeken bij 75-plussers en ‘Welzijn op recept’ van MET Welzijn uitgevoerd, benadert Cool via het route65 programma eenzame en kwetsbare ouderen en organiseren de jongeren in Hugo-Oord activiteiten met en voor de bewoners van Hugo-Waard.

Wat gaan wij doen?

De gemeente en belangrijke in-en externe stakeholders gaan de aanpak tegen eenzaamheid gezamenlijk verder uitwerken. Deze aanpak richt zich enerzijds op het effectiever maken van de huidige inzet, mede door middel van experimenten en innovatie pilots. Anderzijds op het voorkomen van eenzaamheid door het sociale

netwerk van mensen uit te breiden en te verstevigen door de fysieke infrastructuur daarop in te richten en activiteiten op flexibele locaties vanuit de behoefte in de wijk te ondersteunen. Ook zal hierbij aandacht zijn voor de praktische belemmering om aan activiteiten mee te doen. Dit zal mogelijk kunnen leiden tot verbeteringsvoorstellen op het gebied van vervoer, waaronder uitbreiding routes Hugohopper.

d. “Heerhugowaard dementievriendelijk”

De sterke toename van het aantal mensen met dementie en de afname van het aantal beschikbare mantelzorgers heeft grote gevolgen voor de mensen zelf, de mantelzorgers en voor de samenleving als geheel. Als antwoord daarop, mede ter ontlasting van mantelzorgers, kunnen mensen met dementie sinds 2018 zonder indicatie en zonder eigen bijdrage snel geplaatst worden op de dagbesteding. Hiermee beogen wij ook eenzaamheid te voorkomen en te bestrijden.

Wat doen wij al?

- Met het aansluiten bij de Publiekscampagne Noord-Holland Noord 2019 gaven wij een eerste impuls aan Heerhugowaard dementievriendelijk(er).
- Alzheimer Kennemerland is fysiek aanwezig op het Sociaalplein

Wat gaan wij doen?

De gemeente en belangrijke in- en externe stakeholders gaan de aanpak tegen eenzaamheid onder alle leeftijdscategorieën gezamenlijk verder uitwerken. Deze aanpak richt zich enerzijds op

het effectiever maken van de huidige inzet, mede door middel van experimenteren en innovatie pilots.. Anderzijds op het voorkomen van eenzaamheid onder alle leeftijdscategorieën door het sociale netwerk van mensen actief uit te breiden en te verstevigen door de fysieke infrastructuur daarop in te richten en activiteiten of flexibele locaties vanuit de behoefte in de wijk te ondersteunen. Ook zal hierbij aandacht zijn voor de praktische belemmering om aan activiteiten mee te doen. Dit zal mogelijk leiden tot verbeteringsvoorstellen op het gebied van vervoer, waaronder uitbreiding routes Hugohopper.

e. “Toegankelijkheid en gastvrij”

Een toegankelijk(er) en gastvrij Heerhugowaard draagt eraan bij dat iedereen mee kan doen aan de samenleving. Voor ouderen en andere inwoners met een fysieke beperking is het belangrijk dat zij zich in hun wijk en buurt zoveel mogelijk zelfstandig kunnen redden, dat zij niet vereenzamen en goed in beweging kunnen blijven. De ambitie ‘alle gemeentelijke gebouwen goed toegankelijk’ en de tendens om langer zelfstandig thuis te wonen zijn hier een onderdeel van.

In 2019 is de toegankelijkheid van alle gemeentelijke gebouwen door Ongehinderd inzichtelijk gemaakt en is de informatie ontsloten via de app Ongehinderd.

Ongehinderd geeft in haar adviesrapportages de gemeente praktische verbeteradviezen die van belang zijn voor mensen met een beperking. De adviesrapportages, het woningbehoefte-onderzoek en het te ontwikkelen dynamisch dashboard woningmarkt zijn onderdeel van de gemeente brede verkenning om te komen tot een plan van aanpak toegankelijkheid. Hiermee zoeken wij

nadrukkelijk de verbinding met het de thema’s duurzaam wonen in Heerhugowaard en een goed niveau van voorzieningen als vermeld in uw raadsagenda. Ook lokale stakeholders en ervaringsdeskundigen worden betrokken bij dit proces. Om samen tot een gedegen en breed gedragen plan van aanpak en investeringsplan te komen.

Thema 2 (UPRA02) Duurzaam wonen in Heerhugowaard

In de raadsagenda worden de ambities en doelstellingen beschreven. Het genoemde bedrag (indicatief bedrag) wordt besteed aan onder andere procesbegeleiding, diverse onderzoeken, participatie, adviezen en plannen van aanpak.

a. “Uitvoeringsplan Woonvisie”

De raadsagenda geeft opdracht aan ons college om te komen tot een uitvoeringsplan. Dit op basis van een behoefteonderzoek en daaruit volgend de woonvisie. Een en ander hangt samen met de ontwikkelingen rondom de implementatie van de omgevingswet (zie verderop). De woonzorgvraag is ook onderdeel die onder de woonvisie geschaard wordt.

Na de stelselwijzigingen in de zorg is de vraag naar ‘Wonen met ondersteuning’ toegenomen. Mensen blijven langer zelfstandig thuis wonen. Daarnaast zijn er alternatieven nodig voor het intramuraal wonen.

Komende periode ligt de focus op de woonzorgvraag van kwetsbare inwoners van Heerhugowaard: inwoners die na verblijf in Beschermd Wonen zelfstandig kunnen wonen met ondersteuning, kwetsbare jongeren tussen 17 en 23 jaar en de doelgroep ouderen.

Wij zetten lokaal en regionaal in op verhogen van de beschikbaarheid van betaalbare zelfstandige woningen voor kwetsbare inwoners en op passende begeleiding/ondersteuning van kwetsbare inwoners waardoor zij in staat zijn om zelfstandig te wonen en de leefbaarheid in de buurt op niveau blijft.

b. “Energie neutraal Heerhugowaard 2030“

tevens prioriteit 2 maatregelen gericht op een energie neutraal 2030

De extra inzet binnen het programma duurzaamheid voor de komende periode is sterk afhankelijk van verschillende onzekere externe factoren zoals de inbreng van betrokken stakeholders en inwoners of invloed van Rijk, Provincie en regionale partners. Ook worden er op dit moment nog ervaringen opgedaan in lopende projecten, zoals de Pilot wijkaanpak Rivierenwijk-Zuid. In de lokale- en regionale energiestrategieën (LES en RES) wordt in de loop van 2019 en 2020 richting bepaald en worden keuzes gemaakt voor de uitvoering van de verschillende transitie op wijk, gemeentelijk en regionaal niveau. De meerjarige financiële gevolgen zijn daarmee afhankelijk van de uiteindelijk gekozen strategie, planning en de rol en ambitie van de gemeente.

De LES wordt in juli met uw raad besproken en zal voor Heerhugowaard de input betekenen voor de RES. Verwachting is dat de startnotitie van de RES in het najaar van 2019 in uw raad besproken wordt, waarna gestreefd

wordt in maart 2020 een concept-RES en na het zomerreces van 2020 een definitieve RES op te leveren samen met de regio Noord-Holland Noord. Daarbij worden kosten gemaakt in het ambtelijk en bestuurlijke voorbereidingsproces en in het politieke en publieke participatieproces. Op basis van de LES en de RES wordt een uitvoeringsprogramma, inclusief financiële onderlegger, opgesteld. Bij de doorlopende uitvoering van de duurzaamheidsagenda wordt tevens inhoud gegeven aan enkele concrete politieke wensen: met het Regionaal investeringsfonds (RIF)-MBO wordt een opleiding voor energiecoaches gestart waarbij de coaches in het derde kwartaal van 2020 kunnen worden ingezet in de wijkaanpakken. Van de bestaande reserve duurzaamheid wordt bekeken hoe deze effectiever en efficiënter kan worden ingezet, voornamelijk bij de financiële opgave van de verduurzaming van het eigen woningbezit aansluitend bij de strategische keuzes uit LES en RES.

De samenwerking waterketen / klimaatadaptatie regio Noord Kennemerland Noord (regio Alkmaar) geeft invulling aan het proces rondom de klimaatadaptatie. De eerste opgave: stresstesten (kwetsbaarheden in beeld) is inmiddels afgerond. Voor de vervolgstappen heeft de samenwerking kort geleden een subsidie toegekend gekregen van € 145.000 vanuit het Rijk. Naast de subsidie is er voor dit proces, dat vanaf nu tot en met eind 2020 gaat lopen, een bedrag benodigd van € 226.000 vanuit de samenwerkende partijen, zeven gemeenten en het Hoogheemraadschap Hollands Noorder Kwartier (HHNK). Met de nu voorgenomen maximale bijdrage vanuit HHNK van € 60.000 zal er € 166.000 verdeeld moeten worden over de deelnemende gemeenten; naar rato van inwoners komt dit voor Heerhugowaard (20%) neer op een bijdrage van ongeveer € 35000 t/m eind 2020.

Thema 3 (UPRA03) “Bereikbaar Heerhugowaard”

In de raadsagenda worden diverse ambities en doelstellingen beschreven voor een bereikbaar Heerhugowaard. Het genoemde bedrag (indicatief bedrag) wordt besteed aan onder andere participatie, diverse onderzoeken, adviezen en plannen van aanpak.

a. “Heerhugowaard Goed ontsloten, Groen en Veilig”

Een goede bereikbaarheid van, vanuit en binnen Heerhugowaard draagt bij aan het economisch en maatschappelijk toekomstig functioneren van de gemeente. Het samen met de gemeenteraad, inwoners en ondernemers op te stellen mobiliteitsprogramma biedt een integraal uitvoeringsplan om nu en in de toekomst Heerhugowaard duurzaam bereikbaar te houden, met alle manieren van vervoer. Het mobiliteitsprogramma geeft uitvoering aan het in de raadsagenda opgenomen actualisering van het meerjarenplan verkeer en vervoer. Daarbij komen ook andere, in het raadsprogramma genoemde thema's aan bod, zoals het verbeteren van infrastructuurnetwerken, het uitwerken van de visie op OV-knooppunt Heerhugowaard, het verbeteren van de verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers, de verbetering van ontsluitingswegen. Het Ontwikkelbeeld mobiliteit regio Alkmaar besteedt aandacht aan duurzame (keten)mobiliteit. In het Heerhugowaardse mobiliteitsprogramma krijgt dit thema een prominente plek.

b. “Groen Heerhugowaard”

tevens prioriteit 3 Intensiveren groenonderhoud

Om invulling te geven aan de wensen en ambities uit de raadsagenda, moet groen nog meer in samenhang worden gezien met andere producten en domeinen. Dit vraagt om een verdiepingsslag en verbreding

van de huidige visie en beleid. Groen als basis voor een toekomstbestendige leefomgeving.

Een nieuwe groenvisie wordt hiervoor opgesteld om het groenbeleid en onderhoud te vernieuwen. Het opstellen van de visie gebeurt interactief met de raad en met gebruikers van het openbaar groen. Een plan van aanpak voor het vervangen van zieke bomen is ook onderdeel van het programma.

c. “Veilig Heerhugowaard”

Als gemeente Heerhugowaard staan wij aan de vooravond van een nieuw integraal veiligheidsplan (2019-2023). Het opstellen van het plan wordt vanuit de ambtelijke organisatie gedaan. Het vergroten van de leefbaarheid, de aanpak van ondermijnende criminaliteit, maar ook preventie en de verbinding tussen zorg en veiligheid krijgen hierin een plek.

In de raadsagenda 2018-2022 zijn onder de ambitie een veilig Heerhugowaard door de gemeenteraad de volgende onderwerpen meegegeven:

- Onderzoek naar vergroten veiligheidsgevoel
Tweejaarlijks wordt er een terugkerend bevolkingsonderzoek uitgevoerd naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap. Dit onderzoek kan vertaald worden naar acties ter vergroting van het veiligheidsgevoel en het bijsturen van beleid. Heerhugowaard doet hier voor de vierde maal aan mee. Het onderzoek wordt uitgevoerd door I&O Research.
- Verbeteren en consequent handhaven

Vanuit de ambtelijke organisatie wordt er gewerkt aan een visie hoe de gemeentelijke handhaving beter kan aansluiten bij de hedendaagse behoefte in samenhang met de inzet politie en toezicht. Nog voor de behandeling van de begroting ontvangt u een notitie over taken, prioriteiten en capaciteit betreffende de gemeentelijke handhaving. Dit staat los van de in deze voorjaarsnota voorgestelde toevoeging (AEF14) van twee fte in verband met het werken in duo's.

- Ondersteuning buurtpreventie
Initiatieven op het gebied van buurtpreventie worden ondersteund. Vanuit de gemeente voert team veiligheid hierop de regie.

Thema 4/5 (UPRA04) Heerhugowaard Goed Beheerd

Het genoemde bedrag (indicatief bedrag) wordt besteed aan onder andere diverse onderzoeken, en advies.

a. “Aan het werk”

tevens prioriteit 4 Maatregelen die de werkgelegenheid en arbeidsparticipatie stimuleren

Wij geven prioriteit aan maatregelen die de werkgelegenheid en arbeidsparticipatie stimuleren. Gericht op het bevorderen van de arbeidsparticipatie van jongeren zetten wij activiteiten in als ‘VMBO on stage’. Door nadrukkelijk de samenwerking te zoeken met het onderwijs en de werkgevers werkt de aanpak. Om een effectieve aanpak van vroegsignalering ter bestrijding van voortijdige schoolverlaters verder te ontwikkelen is samenwerking voorgestaan.

Tevens gaan wij de mogelijkheden optimaliseren om mensen naar vermogen perspectief te bieden en deel te laten nemen in de samenleving. Dat vergt een goed afgestemde uitvoeringsorganisatie Participatiewet. Dit jaar wordt daarom gestart met drie concrete pilots die daartoe bijdragen. Dit zijn de volgende pilots:

1. Mens in beeld;
2. Vergroten mogelijkheden vergunninghouders;
3. Creëren doorzettingsmacht en uitwisseling kennis en ervaring rond de integrale aanpak complexe zaken, waarbij inwoner centraal staat.

Door middel van deze pilots krijgen we inzicht hoe wij dat perspectief zo goed mogelijk gezamenlijk kunnen bieden en dit tegelijk zo efficiënt mogelijk te organiseren.

b. “Vestigingsklimaat”

Het vestigingsklimaat is direct gekoppeld aan een tweetal onderwerpen binnen de regionale Focusagenda: een goede bereikbaarheid (Openbaar Vervoer en overige verkeersmodaliteiten) en wonen. Wij werken aan behoud en verbetering van onze positie binnen het stedelijke netwerk van de noordelijke randstad door aan te haken op landelijke programma's rond het openbaar vervoer. Andere voorwaarden voor een goed vestigingsklimaat zijn de beschikbaarheid van woningen gedifferentieerd in prijs, ligging en de aanwezigheid van voor werkgevers belangrijke onderwijsvoorzieningen zoals het LBO / MBO / HBO en de nabijheid van WO (Amsterdam). Het meedoen in samenwerkingsverbanden met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven zijn dan ook belangrijk.

Verder speelt nog een aantal strategische onderwerpen waar op dit moment nog geen activiteiten voor zijn opgezet: het detailhandelsbeleid

moet worden vernieuwd en door maatschappelijke veranderingen zullen wij een antwoord moeten vinden hoe wij omgaan met de opkomende secundaire, circulaire economie, grootschalige detailhandel en blurring.

Onderwerpen welke zich mogelijk lenen voor het uitzetten van een onderzoeksopdracht zijn:

- Gevolgen van functionele samensmelting binnen de detailhandel op het vestigingsklimaat dan wel behoud van functies;
- Relatie tussen secundaire economie en primaire economie en de gevolgen hiervan voor ons economisch beleid.

c. “Een goed niveau van voorzieningen”

tevens prioriteit 6 op peil brengen en houden van voorzieningen voor sport, cultuur en kunst

Wij streven in onze gemeente naar een netwerk van plekken die uitnodigen tot ontmoeten, te sporten en te bewegen. Dat kan zijn in gebouwde voorzieningen of in de openbare ruimte. Het Oude Gemaal ontwikkelt zich op een positieve wijze. Door ondermeer het organiseren van concerten worden bezoekers verleid om ook het museum verder te bezoeken. Bovendien dragen de concerten bij aan een maatschappelijke vraag. Door samenwerking met Stichting Cool en Artiance krijgen cursisten de mogelijkheid geboden podiumervaring op te doen. Tot nu toe wordt apparatuur regelmatig gehuurd. Met een beperkte investering van € 10.000 is Het Oude Gemaal in staat een eigen vaste huisinstallatie aan te schaffen.

Vanuit die voorzieningen kan ook directe verbinding worden gelegd met actuele thema's uit sociaal domein: meedoen, vroegsignalering, dementievriendelijke omgeving en het voorkomen eenzaamheid. Het voorzieningenniveau dient in de basis op orde te zijn.

Wat gaan wij doen?

De sportvoorzieningen en ook het maatschappelijk vastgoed op het gebied van welzijn en cultuur (incl. sport- en trapveldjes, looproutes etc) worden geïnventariseerd. Het meerjaren capaciteits-vraagstuk, de ontwikkelingen in het bijzonder op het gebied van sport op korte en lange termijn en de toegankelijkheid van de voorzieningen worden gebundeld om afgewogen keuzes te maken ter verbetering en of als aanvulling. Dit naast de verkenning die uitgevoerd wordt op het thema toegankelijkheid van voorzieningen.

Wij werken toe naar een goede basis met voorliggende voorzieningen waarmee de gemeente samen met het maatschappelijk middenveld en de inwoners invulling geeft aan het bereiken van de transformatie doelen van het Sociaal Domein met het accent op preventie.

De onderzoeken richten zich op het kwaliteitsvraagstuk, capaciteitsbehoefte en ontwikkelingen op de lange termijn in relatie tot ontwikkelingen in de sport, cultuur, uitvraag stakeholders.

d. “Zorg goed besteed”

tevens thema 5 Heerhugowaard goed beheerd

Om uitvoering te geven aan de ambitie uit de raadsagenda “Zorg goed besteed” wordt de bestaande informatievoorziening aan de raad effectiever ingericht. Door middel van een cijfermatige rapportage (per kwartaal) op basis van de data die al tot onze beschikking is en via

themabijeenkomsten met de raad gericht op de actualiteit en inhoudelijke verdieping. Om te onderzoeken hoe de effectiviteit gemeten en de resultaten gemonitord kunnen worden binnen het sociaal domein starten wij een verkenning. Deze ambitie is nauw verbonden met de ambities “Gebruik big data” en “Transformatie sociaal domein”. De verkenning wordt dan ook gekoppeld aan het Integraal beleidskader Sociaal Domein. Ook wordt onderzocht hoe op een kwalitatieve manier in beeld gebracht kan worden of ‘de zorg goed besteed is’ (denk aan ervaringsdeskundigen en storytelling).

De komende periode zal een verkenningsfase en aansluitend de analysefase plaatsvinden, waarvoor externe capaciteit en expertise ingehuurd wordt. Uit het onderzoek zal een voorstel komen voor hoe de effectiviteit en resultaten binnen het sociaal domein optimaal gemeten en gemonitord kunnen worden. De informatie die uit de verkenningsfase voortvloeit, ondersteunt de raad bij het bepalen van de prestatieindicatoren.

Thema 6 (UPRA05) democratische vernieuwing

a. “democratische vernieuwing”

Tevens prioriteit 1 verder vormgeven democratische vernieuwing

In 2019 is de eerste raadscommissie Meespraak en Communicatie gestart. Om in beeld te houden wat de wisselwerking en uitwerking van democratische vernieuwing op maatschappij en gemeente (college/raad en ambtenaren) is, speelt de nauwe connectie tussen college en gemeenteraad een grote rol. Ter voorbereiding voor de eerste commissievergadering hebben raadsleden een brainstormsessie onder externe begeleiding gehad. De commissie Meespraak en Communicatie levert bouwstenen aan de gemeenteraad om in de op te stellen

bestuursopdracht het strategisch kader vast te stellen voor democratische vernieuwing en de uitwerking hiervan. Hiermee geeft ze ook de opdracht aan ons college mee om participatie te organiseren waar er kansen zijn. Het is complexe materie die nadere verkenning vergt. Deze middelen kunnen onder andere worden ingezet om:

- het (proces)begeleiden van de vraagverkenning “waarom democratische vernieuwing?”;
- het (laten) begeleiden van een concrete leervraag/experiment om democratische vernieuwing uitvoering te geven – parallel hieraan kan een inhoudelijk expertise vraag een rol spelen;
- het organiseren van een dialoog om maatschappij en overheid met elkaar in gesprek te laten gaan over nog nader te bepalen onderwerpen.

Ontwikkelingen Bedrijfsvoering (OBV)

Ontwikkelingen Bedrijfsvoering (OBV)					
Nr.	2019	2020	2021	2022	2023
OBV05	150				
OBV06	50				
OBV07	50				
OBV15	493	1.060	1.050	791	
	743	1.060	1.050	791	

tabel 10

OBV05 Onderzoek verduurzaming gemeentelijk vastgoed/ gemeentehuis van 'gas los'

In verband met de klimaatdoelstellingen streeft het college naar verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Op welke wijze dit kan worden uitgevoerd laat wij onderzoeken. Bij de uitvoering van dit onderzoek wordt tevens bezien op welke wijze het gemeentehuis van 'gas los' kan worden gemaakt (zie ook OBV09).

OBV06 Klimaatsysteem gemeentewerf

Het Klimaatsysteem van de gemeentewerf functioneert niet naar behoren. In verband daarmee wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om de werking te verbeteren.

OBV07 Verruiming openstelling gemeentewerf

Bij de vaststelling van de tarieven voor de afvalstoffenheffing 2019 zijn de kosten voor de verruiming van de openstelling van de gemeentewerf niet ingerekend (vanaf 2020 zijn deze kosten wel in het tarief afvalstoffenheffing verdisconteerd).

OBV15 Bedrijfsvoering werkvoorraad

Om het werk dat gepaard gaat met c.q. voortkomt uit de uitvoering van het uitvoeringsprogramma, de implementatie van de Omgevingswet en de opgaven in het sociaal en fysieke domein te kunnen behappen, wenst het

college een reservering te treffen om een flexibele schil voor capaciteit te kunnen creëren.

Incidentele aanwending onontkoombaar

Onontkoombaar / genomen besluiten / groei					
Nr.	2019	2020	2021	2022	2023
AEF05	69				
AEF18		80			
AEF29	750				
RB01	225				
RB03	15				
	1.060	80			

tabel 11

AEF05 Jeugdhulp AZC (BW18-0563)

Met ingang van 2019 is de jeugdhulp voor kinderen in een AZC overgedragen aan de gemeenten. Voorheen verliep dit via het COA. Voor de uitvoering van deze taak wordt een extra Jeugd & Gezin coach ingezet.

AEF18 Voorbereiding doordecentralisatie Beschermd wonen

Tot 2021 is Alkmaar budget verantwoordelijk voor Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang. De taakuitvoering ligt ook geheel bij Alkmaar. Vanaf 2021 worden alle middelen via de algemene uitkering Gemeentefonds over alle gemeenten verdeeld en het is niet ondenkbaar dat ook inhoudelijke taken mee overgaan. Mogelijk dat er nog een verhoging van het accres komt, maar dat is allerm minst zeker.

De (verwachte) doordecentralisatie van de middelen van beschermd wonen naar de gemeenten per 2021, noodzaakt de regiogemeenten zich goed voor te bereiden zowel financieel (verdeelmodel) als taakinhoudelijk. Vergroten van kennis en expertise in de vorm van uitbreiding huidige formatie met 1 fte per 2020 is daarvoor noodzakelijk.

AEF29 Uitvoeringsorganisatie Participatiewet

Een reserve wordt voor 2019 aangelegd voor transitiekosten ten behoeve van een goed afgestemde uitvoeringsorganisatie en participatiewet. De concrete contouren en de voortgang komen terug in de begroting 2020.

RB01 Aanpassing begroting GGD/Veilig Thuis

Aanpassing begroting GGD/Veilig Thuis (RB 2019012 - dd. 26-3-2019 met unanieme stemmen in de Raad aangenomen) in verband met: extra wettelijke taken, aanscherping Wet verplichte meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld, verbetering wegwerken wachtlijsten

RB03 Bijdrage aan Kinderkrant HHW (BW2019-0133)

Aan de initiatiefneemster van de Kinderkrant Heerhugowaard wordt een bijdrage verstrekt voor 10 edities.

Heerhugowaard
Stad van kansen

Hoofdstuk 4

Ruimte reserve

Voorstellen besteding ruimte in onze reservepositie (incidenteel geld)

In deze Voorjaarsnota doen wij voorstellen voor de bestemming van een deel van de algemene reserve voor de uitvoering van de raadsagenda. Voor die uitvoering stellen wij voor twee reserves in te stellen, zoals eerder aangegeven. Een reserve van ruim 4 miljoen euro die is bedoeld om ons en de nieuwe werkorganisatie de komende jaren het werk aan de raadsagenda uit te laten voeren. Die is in het vorige hoofdstuk toegelicht. En een reserve van ruim 9 miljoen euro die is bedoeld voor de concrete voorbereiding en uitvoering van projecten in de woon- en leefomgeving waaronder het Stationsgebied, infrastructuur, groen, voorzieningen en verduurzaming. In dit hoofdstuk lichten wij die voorstellen toe.

Deze projecten vergen een flinke investering. In dit stadium kunnen de ramingen niet anders dan een indicatief karakter hebben. Op latere momenten leggen wij per project concrete voorstellen aan uw raad voor. De raming is dan verder uitgewerkt. U kunt dan voor het afzonderlijke project een besluit nemen.

Wij vinden het belangrijk om nu deze reserve voor de voorgestelde projecten aan te leggen. Wij geven daarmee richting aan de toekomstige investeringen in de woon- en leefomgeving van onze gemeente. En daarmee scheppen wij de mogelijkheid om voort te gaan met de verdere ontwikkeling en verbetering van onze gemeente.

Ruimte in reservepositie inclusief jaarrekeningresultaat 2018:

De algemene reserve biedt dit jaar de ruimte om de reservering van ruim 9 miljoen euro te doen zoals in onderstaande tabel is te zien.

Reservepositie inclusief jaarrekeningresultaat 2018		
(* € 1.000)		
Algemene Reserve per 31-12-2018 (jaarrekening 2018)		€ 22.486
Vaststellen begroting 2019 - Jaarschijven 2019 tm 2021 ₁	-€ 2.413	
Vaststellen begroting 2019 - Vormen bestemmingsreserve beleidswensen ₂	-€ 1.888	
Rekeningresultaat 2018	€ 14.916	
		€ 33.101
<i>Voorstellen bestemmingen bij voorjaarsnota 2019</i>		
Dekking begrotingstekort 2021-2022 ₃	-€ 1.076	
Reeds genomen besluiten cq voorstel nog te nemen besluiten bij de bestemming van het rekeningresultaat 2018 ₄	-€ 3.395	
Voorstel te nemen besluit vorming bestemmingsreserve Uitvoering raadsagenda en bedrijfsvoering ₅	-€ 4.024	
Voorstel te nemen besluit vorming bestemmingsreserve uitvoering raadsagenda - projecten leefomgeving en voorzieningen ₆	-€ 9.100	
Resterend saldo Algemene Reserve		€ 15.506
Kwantificering risico's (Risicoparagraaf in Jaarrekening 2018)		€ 11.893
Ratio weerstandsvermogen op basis van resterend saldo Algemene Reserve (Ondergrens is 1,1) ₇		1,3

tabel 12

Toelichting op de tabel

1, 2. Bij het vaststellen van de begroting 2019 heeft de Raad besloten dat het meerjarenperspectief sluitend dient te zijn. (RB2018104)

De financiële mutaties voor de betreffende periode (2019 t/m 2022) is het onttrekken van een bedrag ad € 1.888.000 aan de algemene reserve ter dekking van beleidswensen. Daarnaast is er besloten om het dan nog resterende tekort ad € 2.413.000 over die periode ook te onttrekken aan de algemene reserve.

3. Het financieel meerjarig beeld in de Voorjaarsnota is in de jaren 2021 – 2022 voor een totaal bedrag van € 1,076 miljoen. nog niet sluitend. Met bestemming van dit bedrag uit de Algemene reserve kan het begrotingstekort in die jaren worden gedekt.

4. Het bedrag van € 3.395 miljoen is als volgt opgebouwd:

bedragen	x	1.000
Byod		€ 170
Bodemplaat ICT		€ 251
Expertisecentrum		€ 301
Genestetlaan aanleg riolering		€ 90
Uitvoering Motie "Bereikbare oningen voor iedereen" (Bij18-656)		€ 1.251
Ecologische ecozone Broekhorn		€ 634
Bijdrage NBK a.g.v. exploitatie overeenkomsten		€ 698
		€ 3.395

tabel 13

Toelichting op tabel

- **BYOD:** Deze reserve is gevormd om in de toekomst de medewerkers een vergoeding te kunnen geven voor de aanschaf van een laptop en smartphone. De begrote lasten voor BYOD in de begroting worden gedekt uit een onttrekking uit de reserve BYOD. In de jaarrekening 2018 blijkt dat de werkelijke lasten voor BYOD € 170.000 lager te zijn dan de opgenomen onttrekking uit de reserve BYOD. Aan de Raad wordt voorgesteld om deze € 170.000 te doteren aan de bestemmingsreserve BYOD.
- **Bodemplaat ICT:** Eerder is besloten om kosten verband houdend met de ICT bodemplaat te dekken uit de bestemmingsreserve: Kosten voor toekomstige samenwerkingen. Ultimo 2018 is de bodemplaat nog niet gereed. Hiervoor worden nog kosten gemaakt. Voorgesteld wordt om de in 2018 niet ingezette kapitaallasten ICT

toe te voegen aan de reserve. Het gaat om een bedrag van € 251.000.

- **Expertisecentrum Passend Onderwijs:** Bij de voorjaarsnota 2017 is een structureel bedrag van € 301.000 beschikbaar gesteld voor de dekking van de lasten van de realisatie van het expertisecentrum. In 2018 zijn geen kosten voor de realisatie van het expertisecentrum gemaakt. In het collegebesluit BW18-0658 is geadviseerd om een bestemmingsreserve in te stellen t.b.v. het expertisecentrum. Hierin wordt jaarlijks van 2018 t/m 2020 (3 jaren) een bedrag van € 301.000 gestort. Hieruit zullen de aanloopkosten van de komende 4 jaar (2019-2022) worden gedekt. Aan de Raad wordt voorgesteld om de eerste tranche ad € 301.000 te doteren aan een nu te vormen bestemmingsreserve Expertisecentrum.
- **Aanleg riolering voorvloeiend uit overeenkomst verkoop Genestetlaan:** Begin 2018 heeft de gemeente het voormalige postkantoor aan de Genestetlaan verkocht voor de ontwikkeling en realisatie van 9 woningen. Deze ontwikkeling is inmiddels gestart en de gemeente dient conform de gemaakte overeenkomst met de externe partij nog de nodige werkzaamheden uit te voeren in 2019. Dit betreft de aanleg van de riolering, de geraamde kosten bedragen ca. € 90.000 (BW17-0439). Voorgesteld wordt om deze € 90.000 te dekken uit een hiertoe in te stellen reserve.
- **Motie Sociale Woningbouw:** Invulling geven aan de motie "Bereikbare woningen voor iedereen" (Bij18-656). Voorgesteld wordt om een bedrag van € 1.251.000 te reserveren voor de uitvoering van de motie "Bereikbare woningen voor iedereen" Het bedrag bestaat uit de winstnemingen van respectievelijk;

- van Foreeststraat ad. € 645.000;
  - Genestetlaan ad. € 388.000 (BW17-0439);
  - Middenweg 28 ad. € 218.000 (BW17-0468).
- **Ecologische ecozone Broekhorn:** Voor het onderhoud van de ecozone in Broekhorn is een afkoopsom ontvangen ad € 634.000. Deze afkoopsom is bedoeld om deze zone te onderhouden. Daarom stelt het college aan de raad voor om deze afkoopsom toe te voegen aan de te vormen bestemmingsreserve Ecologische ecozone Broekhorn zodat toekomstige uitgaven voor onderhoud hieruit kunnen worden gedekt.
  - **Bijdrage NBK1 a.g.v. exploitatieovereenkomsten:** In het verleden hebben wij met ontwikkelaars exploitatieovereenkomsten afgesloten. Onderdeel van deze overeenkomsten waren bijdragen aan de investering voor zogenoemde bovenwijkse voorzieningen. Het afgelopen jaar zijn er door ontwikkelaars een 8 tal bijdragen gedaan als gevolg van die overeenkomsten. Deze bijdragen zijn in totaal € 698.022 en dienen conform de overeenkomsten ten gunste te komen van investeringen in bovenwijkse voorzieningen.

Beveland	€ 112.626
Zandhorst	€ 79.412
Reijnderseiland	€ 233.729
Jan Glijnisweg 18 bc	€ 36.862
Jan Glijnisweg 1	€ 31.741
Nieuwwaard	€ 117.822
Cranenbosch	€ 54.330
De Genestetlaan	€ 31.500
Totaal	€ 698.022

5. Het college stelt in deze voorjaarsnota voor om een bestemmingsreserve te vormen ad € 4.024.000 ten laste van de algemene reserve voor de uitvoering raadsagenda en bedrijfsvoering (zie hoofdstuk 2).
6. Wij stellen in deze Voorjaarsnota voor een bestemmingsreserve aan te leggen van € 9,1 miljoen Dit bedrag reserveren wij voor de uitvoering van projecten in de woon- en leefomgeving die voortkomen uit de raadsagenda. Het bedrag is opgebouwd uit indicatieve bedragen bij de betreffende projecten. In een later stadium ontvangt u voor de diverse projecten aparte voorstellen voor besteding van delen van deze reserve.
7. Weerstandsvermogen
Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is moet de relatie worden gelegd tussen de beschikbare weerstandscapaciteit enerzijds en de financiële risico's en de daarmee samenhangende

benodigde weerstandscapaciteit anderzijds. Die benodigde weerstandscapaciteit vloeit voort uit de risicosimulatie. Die wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat bij het resterend saldo van de algemene reserve, na verwerking van de voorstellen bij de Voorjaarsnota 2019, de ratio van het weerstandsvermogen 1,3 is.

De raad heeft op 26 mei 2015 (RB2015-030) besloten een streefwaarde voor de ratio weerstandsvermogen te hanteren van 1,1.

Voorstellen voor vorming nieuwe reserve uitvoering raadsagenda – projecten leefomgeving en voorzieningen

Wij stellen voor om voor meerdere projecten geld te reserveren. Wij ondersteunen hiermee de ambities van uw raad en geven richting aan de ontwikkeling van onze gemeente. De bedragen bij de voorstellen hebben een voorlopig en indicatief karakter. Op latere momenten leggen wij per project concrete voorstellen aan uw raad voor.

1. Versterken en vergroten van de leefbaarheid in Centrumwaard

Vanaf 2017 zijn inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden bezig geweest met een nieuw ontwerp voor de Middenweg ter hoogte van Centrumwaard. Alleen de Middenweg aanpakken is niet voldoende. Veel wegen in het gebied staan op de nominatie voor groot onderhoud. Herinrichting van de wegen om de verblijfskwaliteit te verbeteren is belangrijk onderdeel van de gebiedsontwikkeling. De Middenweg zal hierbij het meest in het oog springend zijn, maar ook bijvoorbeeld de Bassiusstraat en Dreef zijn hierbij belangrijk. Een essentieel onderdeel hierbij is de optimalisering van het fietspad Middenweg – Centrumwaard. Wij ramen voor Centrumwaard een indicatief bedrag van € 1.000.000.

2. Intensiveren Groenonderhoud

U heeft in de raadsagenda de wens uitgesproken om onderzoek te doen naar het vervangen van zieke bomen en het intensiveren van het openbare groen. In deze voorjaarsnota wordt geld vrijgemaakt voor de door u gevraagde onderzoeken. Vooruitlopend op de resultaten van de onderzoeken stellen wij voor een bedrag in de bestemmingsreserve op te nemen. De concrete contouren en de voortgang komen terug in de

begroting 2020. De basis hiervoor is het op te stellen groenbeleidsplan. Het benodigd bedrag ramen wij indicatief op € 500.000.

3. Sportvoorziening en accommodaties (op peil brengen, aanvullen, toegankelijkheid)

Het op peil brengen en houden van voorzieningen op het gebied van sport, cultuur en kunst is een van de prioriteiten van de raadsagenda. Met name op het gebied van sport is er behoefte om te onderzoeken waar aanvullende voorzieningen noodzakelijk zijn en of er meer geïnvesteerd moet worden in de verbreding van het Heerhugowaardse sportbeleid. Wij willen op korte termijn deze behoeftes onderzoeken en aanvullen met onderzoek naar het onderhoudsniveau van de sportaccommodaties. De reservering is bedoeld om op basis van de onderzoeken tot uitvoering over te kunnen gaan. Hierbij kunt u denken aan ontwikkelingen die niet meegenomen zijn in het meerjarig onderhoudsplan van Heerhugowaard Sport, actuele zaken rondom diverse sportverenigingen en aan thema's die in verbinding staan met het sociaal domein. Het bedrag ramen wij indicatief op € 600.000.

4. Oosttangent zuidelijk deel

In de raadsagenda is een voorstel gevraagd voor een verbetering van de doorstroming op de Oosttangent. Een eerste onderzoek laat zien dat eenvoudige maatregelen geen structurele oplossing bieden. Aanvullend onderzoek (zomer 2019) moet aantonen welke meer ingrijpende maatregelen de doorstroming op de Oosttangent verbeteren. Een grove indicatieve raming van potentiële maatregelen is gemaakt, laat zien dat voor de realisatie hiervan een bedrag van € 2.000.000, naast een provinciale bijdrage van zo'n € 1.000.000 noodzakelijk is. De mogelijk te realiseren voorzieningen hebben een 100 procent bovenwijks karakter. Bij

uitwerking van de voorstellen leggen wij de koppeling met de Nota Bovenwijkse Kosten (NBK1).

5. Ontwikkeling stationsgebied

Wij willen het stationsgebied ontwikkelen. Uw raad heeft hierover meerdere besluiten genomen: de Ontwikkelingsstrategie Stationsgebied uit 2016 (RB2016080), het besluit uit 2017 over de aanpak van de Zuidtangent (RB2017092) en ook in ons woondossier heeft u kansen aangegeven voor ons stationsgebied. Het ontwikkelen van het stationsgebied doen wij bovendien in het kader van knooppuntontwikkeling waarin provincie, spoorpartijen en gemeenten de krachten bundelen en zo de randvoorwaarden voor vitale regio's maken. Wij reserveren nu extra geld voor de ontwikkeling van het stationsgebied zodat u met het door u vast te stellen masterplan straks tot bestedingsplannen kunt komen. Het geld is bedoeld voor investeringen in de leef- en verblijfsomgeving in het gebied. Voorstellen voor besteding van dit gereserveerde geld leggen wij u met afzonderlijke besluiten voor. Natuurlijk zoeken wij in toekomstige bestedingsplannen - conform uw ontwikkelingsstrategie - aansluiting bij de particuliere initiatieven (i.c. ontwikkelaars). Daarbij fungeert dit geld ook als een aanjaagkrediet om spoorpartijen, provincie en rijk te laten zien dat de gemeente door pakt op knooppuntontwikkeling. Met deze stakeholders komen dan ook weer nieuwe co-financieringsbronnen dichterbij. Wij ramen het bedrag indicatief op € 3.000.000.

Dit geld is niet bedoeld voor de aanpak van de Zuidtangent met spooronderdoorgang. Dat is een bovenwijks project en daarom in de NBK-1 opgenomen. U heeft met uw besluit uit 2017 opdracht gegeven om in het kader van het provinciaal programma ov-knooppunten de provincie

een bijdrage te vragen in de ontwikkeling van het stationsgebied en zo de aanpak van de Zuidtangent te kunnen starten. Wij verwachten op basis van eerdere besluitvorming in GS en PS die beschikking in de zomer met de provincie af te ronden.

6. Wijkaanpak aansluiting warmtenet

Wij stellen voor om deze reservering te doen voor een wijkaanpak voor de voorbereiding op de aansluiting op het aan te leggen warmtenet. Wij komen later dit jaar met een voorstel voor aansluiting van een tweede wijk, naast de pilot Rivierenwijk-zuid. De reservering is bedoeld voor de aansluiting en communicatie rond de wijkaanpak.

De reservering is nu nog incidenteel om een start te maken en ervaring op te doen met de wijkaanpak. Op basis van de ervaringen komen wij volgend jaar met een voorstel voor een structurele begroting. Deze reservering is een aanvulling op UPRA 02. Het benodigd bedrag is indicatief geraamd op € 250.000.

7. Samen aan de slag Gebiedsversterking Langedijk - Heerhugowaard

Wij willen met onze buurgemeente / fusiepartner gemeente Langedijk werken aan een gebiedsgerichte aanpak van de Waterboulevard Langedijk – Heerhugowaard. Het vergroot de kwaliteit van de woon- en leefomgeving en levert een bijdrage aan de recreatief toeristische versterking van de gemeenten. Wij werken samen aan belangrijke gedeelde doelstellingen en kunnen maatschappelijke initiatieven faciliteren vanuit een integrale visie. Ook levert het een instrument om gezamenlijk te sturen op ruimtelijke kwaliteiten in het gebied. Het met partijen samen inventariseren van de doelen en belangen in het gebied is de start van dit proces. Het parallel uitvoeren van een economische effect

rapportage brengt het gewenste inzicht in de maatschappelijke effecten in beeld. Wij ramen hiervoor een bedrag van € 100.000.

8. Optimaliseren fietsroutes

In de raadsagenda besteedt u expliciet aandacht aan de verbetering van fietspaden en -verbindingen. Dit jaar werken wij plannen hiervoor uit op basis waarvan wij met voorstellen voor uitvoering komen. Wij stellen voor alvast een bedrag te reserveren voor de uitvoering. Diverse fietsverbindingen komen hierbij in beeld. Het indicatief geraamde bedrag hiervoor is € 1.000.000

9. Alton gebied

Uit het Gebiedsakkoord Alton en omliggend buitengebied volgen voor de gemeente een aantal inspanningsverplichtingen. Ze liggen op het gebied van bereikbaarheid, verkeersveiligheid, openbare verlichting, herstructurering en de realisatie van een geothermiebron door HVC. Wij stellen voor om voor de benodigde activiteiten, onderzoeken en eerste uitvoeringsmaatregelen een reservering te doen. Activiteiten die volgen uit de onderzoeken, de uitvoering van het verkeersplan en mogelijke aanpassingen van de weginfrastructuur nemen wij mee in de begroting 2020. U ontvangt hiervoor aparte en concreet onderbouwde voorstellen. Omdat de uitkomsten van de onderzoeken bepalend zijn voor de herinrichting en de financiering, kunnen wij deze kosten nu nog niet ramen (PM). Daarnaast onderzoeken wij ook in hoeverre wij andere kostendragers kunnen aanspreken, zoals mogelijkheden tot kostenverhaal (baatbelasting) en aanvragen van subsidies. Het nu geraamde indicatieve bedrag is € 150.000.

Heerhugowaard
Stad van kansen

Beslispunten

Beslispunten

Algemene reserve en daaruit voorgestelde bestemmingen

Uit onderstaand overzicht blijkt dat de omvang van de Algemene reserve € 33,1 miljoen bedraagt nadat daaraan het rekeningresultaat 2018 is toegevoegd.

Reservepositie inclusief jaarrekeningresultaat 2018 (* € 1.000)		
Algemene Reserve per 31-12-2018 (jaarrekening 2018)		€ 22.486
Vaststellen begroting 2019 - Jaarschijven 2019 tm 2021 ₁	-€ 2.413	
Vaststellen begroting 2019 - Vormen bestemmingsreserve beleidswensen ₂	-€ 1.888	
Rekeningresultaat 2018	€ 14.916	
		€ 33.101
<i>Voorstellen bestemmingen bij voorjaarsnota 2019</i>		
Dekking begrotingstekort 2021-2022 ₃	-€ 1.076	
Reeds genomen besluiten cq voorstel nog te nemen besluiten bij de bestemming van het rekeningresultaat 2018 ₄	-€ 3.395	
Voorstel te nemen besluit vorming bestemmingsreserve Uitvoering raadsagenda en bedrijfsvoering ₅	-€ 4.024	
Voorstel te nemen besluit vorming bestemmingsreserve uitvoering raadsagenda - projecten leefomgeving en voorzieningen ₆	-€ 9.100	
Resterend saldo Algemene Reserve		€ 15.506
Kwantificering risico's (Risicoparagraaf in Jaarrekening 2018)		€ 11.893
Ratio weerstandsvermogen op basis van resterend saldo Algemene Reserve (Ondergrens is 1,1) ₇		1,3

1. De voorjaarsnota 2019 vast te stellen
2. Een dotatie te doen uit de Algemene Reserve van € 1,076 miljoen om het meerjarig financieel beeld voor de jaren 2021 – 2022 in deze Voorjaarsnota sluitend te krijgen.

3. De navolgende dotaties uit de Algemene reserve voor de volgende bestaande en nieuw aan te leggen reserves vast te stellen:

Bestemming vanuit algemene reserve		
1. Toevoegen aan bestaande reserve BYOD	€ 170.000	
2. Toevoegen aan bestaande reserve Bodemplaats ICT	€ 251.000	
3. Nieuw aan te leggen Expertisecentrum	€ 301.000	
4. Nieuw aan te leggen reserve Genestetlaan aanleg riolering	€ 90.000	
5. Nieuw aan te leggen reserve "Bereikbare woningen voor iedereen"	€ 1.251.000	
6. Nieuw aan te leggen reserve ecozone Broekhorn	€ 634.000	
7. Toevoegen bijdrage NBK1 a.g.v. exploitatie overeenkomsten	€ 698.000	
8. Nieuw aan te leggen reserve Uitvoering raadsagenda en bedrijfsvoering	€ 4.024.000	
9. Nieuw aan te leggen reserve Uitvoering raadsagenda – projecten leefomgeving en voorzieningen	€ 9.100.000	
<i>Totaal te bestemmen resultaat</i>		€ 16.519.000

4. De begroting 2019 te wijzigen op grond van onder 1 tot en met 3 genomen besluiten.